

భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు

భారతదేశంలో, "భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు" అనే పదం ఎన్నికల వ్యవస్థ యొక్క పరిణామం మరియు మార్పును సూచిస్తుంది. ఎన్నికల సంస్కరణలు స్వచ్ఛమైన రాజకీయాలు, స్వేచ్ఛాయుత మరియు నిష్పాక్షిక ఎన్నికలు మరియు ఆదర్శ శాసనసభ్యులను ప్రోత్సహించడానికి ప్రయత్నిస్తాయి. ఇది భారత ప్రజాస్వామ్యాన్ని అక్షరం మరియు స్ఫూర్తితో నిజమైన ప్రజాస్వామ్యంగా మార్చడానికి సహాయపడతాయి. భారత రాజ్యాంగంలోని 324 నుంచి 329 అధికరణలు ఎన్నికలను మరియు ఎన్నికల ప్రక్రియను కవర్ చేస్తాయి. ఎన్నికల సంస్కరణల కారణంగా భారతదేశంలో ఎన్నికలు ఇప్పుడు అభ్యర్థులు మరియు ఓటర్లకు గణనీయంగా సురక్షితంగా ఉన్నాయి. అంతేకాకుండా ఎన్నికలకు సంబంధించిన మోసాలను రూపుమాపేందుకు ఎన్నికల ప్రక్రియను క్రమబద్ధీకరించింది.

దేశ ఓటింగ్ వ్యవస్థలో అనేక లోపాలున్నాయని, వాటిని ఏళ్ల తరబడి సరిదిద్దుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. కానీ ఇది చాలా చర్చ మరియు చర్చల తరువాత క్రమంగా మరియు నిరంతరం చేయాలి. ఎన్నికల మార్పులకు సంబంధించిన ఆందోళనల ప్రాముఖ్యతను కేంద్రంలో అధికారంలో ఉన్న ప్రభుత్వాలు గుర్తించాయి. ఎన్నికల సంఘం, వివిధ కమిటీల నుంచి ఎన్నికల సంస్కరణల సిఫార్సులను అప్పుడప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోవడం లేదా ఆచరణలో పెట్టడం జరుగుతోంది. ఎన్నికల మార్పులు నిరంతర ప్రక్రియ అని, ప్రభుత్వం, భారత ఎన్నికల సంఘం, లా కమిషన్ మొదలైన వాటితో సహా పాల్గొన్న అన్ని పార్టీలు ఎన్నికల సంస్కరణల కోసం ఏవైనా సూచనలను స్వీకరించడానికి కృషి చేయాలని, వాటిపై అప్పుడప్పుడు ఏకాభిప్రాయం సాధించవచ్చని అధికార యంత్రాంగం అంగీకరించింది.

Parts Of Indian Constitution

భారత ఎన్నికల సంస్కరణల నేపథ్యం

నిష్పాక్షిక పోటీ, స్వచ్ఛమైన రాజకీయాల వినియోగం, సమాన ప్రాతినిధ్యం మొదలైన వాటికి మద్దతు ఇవ్వడానికి ఎన్నికల ప్రక్రియలో చేసిన మార్పులు మరియు అభివృద్ధికి భారతదేశ ఎన్నికల సంస్కరణలు నిదర్శనం. భారత ఎన్నికల సంస్కరణలను రెండు కీలక దశలుగా విభజించవచ్చు.

- 2010కు ముందు భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు
- 2010 తర్వాత భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు.

2010కి ముందు భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు

- ఓటింగ్ వయసు తగ్గింపు :1988 నాటి 61వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం ద్వారా లోక్ సభ, అసెంబ్లీ ఎన్నికల ఓటింగ్ వయసును 21 నుంచి 18 ఏళ్లకు తగ్గించారు.
- ఎన్నికల కమిషన్ కు డిప్యూటీ షన్ :1988లో, ఎన్నికల కోసం ఓటర్ల జాబితాల రూపకల్పన, సవరణ మరియు దిద్దుబాటుపై పనిచేసే అధికారులు మరియు సిబ్బంది వారి ఉద్యోగ వ్యవధి కోసం ఎన్నికల కమిషన్ కు డిప్యూటీ షన్ లో ఉన్నట్లుగా పరిగణించబడుతుందని ఒక నియమం ఏర్పాటు చేయబడింది.
- ప్రతిపాదకుల పెంపు :1988లో రాజ్యసభ మరియు శాసన మండలి ఎన్నికలకు పోటీ చేసే అభ్యర్థుల సంఖ్య పెరిగింది.
- ఎలక్ట్రానిక్ ఓటింగ్ మెషిన్లు (EVM): 1989 చట్టం ఎన్నికలలో EVMలను ఉపయోగించడాన్ని సాధ్యం చేసింది . గోవా అసెంబ్లీకి 1999 సాధారణ ఎన్నికలలో (రాష్ట్రవ్యాప్తంగా), ఎలక్ట్రానిక్ ఓటింగ్ మిషన్లు (EVMలు (.మొదటిసారిగా ఉపయోగించబడ్డాయి
- బూత్ క్యాంపైరింగ్ :1989లో బూత్ క్యాంపైర్ జరిగితే ఎన్నికలను వాయిదా వేయడం లేదా కొంటర్లు నిర్వహించే నిబంధనను ప్రవేశపెట్టారు.
- ఓటర్ల ఫోటో గుర్తింపు కార్డు (EPIC): ఎన్నికల సంఘం నిస్సందేహంగా ఓటర్ల ఫోటో గుర్తింపు కార్డులను ఉపయోగించడం ద్వారా ఎన్నికల ప్రక్రియను వేగవంతం చేస్తోంది ఎన్నికల సమయంలో దొంగ ఓట్లు , ఓటరు తారుమారును నిరోధించడానికి దేశవ్యాప్తంగా ఓటర్లకు ఫోటో గుర్తింపు కార్డులను అందించాలని ఎన్నికల సంఘం 1993లో నిర్ణయించింది.
- మద్యం అమ్మకాలు నిషేధించబడ్డాయి పోల్ ముగిసే సమయాన :కి 48 గంటల ముందు, ప్రైవేట్ లేదా పబ్లిక్ అయినా ఏదైనా దుకాణం, రెస్టారెంట్ లేదా ఇతర ప్రదేశంలో మద్యం లేదా ఇతర మత్తు పదార్థాలను విక్రయించడం, ఇవ్వడం లేదా పంపిణీ చేయడం వంటివి చేయకూడదు.
- 1971 జాతీయ గౌరవ చట్టాన్ని ఉల్లంఘించినందుకు ఒక వ్యక్తి ఆరు సంవత్సరాల పాటు పార్లమెంటు లేదా రాష్ట్ర శాసనసభలలో పదవికి పోటీ చేయడానికి అనర్హుడవుతాడు.

Fundamental Rights of Indian Constitution

2010 తర్వాత భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు

- ఎన్నికల్లో ఎంత డబ్బు ఖర్చు చేయవచ్చో ఎన్నికల సంఘం పరిమితి విధించిందిలోక సభ ఎన్నికలకు .
.రూ.50 లక్షల నుంచి రూ.70 లక్షల వరకు (వారు పోటీ చేస్తున్న రాష్ట్రాన్ని బట్టి), అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు రూ.20 లక్షల నుంచి రూ.28 లక్షల వరకు ఉంటుంది.
- ఎగ్జిట్ పోల్స్ పై పరిమితులు :2019 లోక సభ ఎన్నికలకు ముందు, ఎన్నికల చివరి దశ ముగిసిన తర్వాతే ఎగ్జిట్ పోల్ ఫలితాలను ప్రసారం చేస్తామని EC ఒక ప్రకటన విడుదల చేసిందిసంభావ్య ఓటర్లను ఏ విధంగానూ . తప్పుదోవ పట్టించకుండా లేదా పక్షపాతం చూపకుండా నిరోధించడానికి, ఇది చేయబడింది.
- పోస్టల్ బ్యాలెట్ ద్వారా ఓటింగ్ దేశవ :యాప్తంగా పోస్టల్ బ్యాలెట్ ద్వారా ఓటింగ్ పరిధిని విస్తృతం చేయాలని 2013లో EC నిర్ణయించిందిఅంతకు ముందు విదేశాల్లో పనిచేస్తున్న భారత దౌత్యవేత్తలు ., కొద్ది సంఖ్యలో రక్షణ సిబ్బంది మాత్రమే పోస్టల్ బ్యాలెట్లు వేసే అవకాశం ఉండేదిసర్వీస్ ఓటర్లు ., ప్రత్యేక ఓటర్లు, సర్వీస్ ఓటర్ల భార్యలు, ప్రత్యేక ఓటర్లు, ముందస్తు నిర్బంధంలో ఉన్నవారు, ఎన్నికల విధుల్లో ఉన్న వ్యక్తులు, నోటిఫైడ్ ఓటర్లు అనే ఆరు గ్రూపుల ఓటర్లు ఇప్పుడు పోస్టల్ బ్యాలెట్లు ఉపయోగించవచ్చు.
- అవగాహన పెంపు :EC ఆవిర్భావ దినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని జనవరి 25ను జాతీయ ఓటర్ల దినోత్సవంగా నిర్వహించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించిందిఆదాయపు పన్ను మినహాయింపు పొందడానికి ., రాజకీయ పార్టీలు రూ .20,000 కంటే ఎక్కువ విరాళాలను ECకి నివేదించాలిఅభ్యర్థులు తమ నేరచరిత్ర ., ఆర్థిక పరిస్థితి, ఇతర సమాచారాన్ని వెల్లడించాలిఅపిడవిట్ లో తప్పుడు సమ .ాచారం ఇవ్వడం చట్టవిరుద్ధమని, ఆరు నెలల జైలు శిక్ష, జరిమానా లేదా రెండూ విధించే అవకాశం ఉందన్నారు.
- నోటా ఏర్పాటు) పైవేవీ కావు :NOTA) అనేది ఓటింగ్ ప్రక్రియలో ప్రతి అభ్యర్థి పట్ల తమకున్న అయిష్టతను ఓటర్లు వ్యక్తం చేయడానికి వీలు కల్పించే బ్యాలెట్ ఎంపికపీపుల్స్ యూనియన్ ఫర్ సివిల్ లిబర్టీస్ వర్సెస్ . యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా కేసులో2013లో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును అనుసరించి, ఇది భారతదేశంలో అమలు చేయబడిందిఅయితే ., భారతదేశం యొక్క నోటా 'తిరస్కరించే హక్కు'ను ఇవ్వదుల నోటా బ్యాలెట్ . సంఖ్యతో సంబంధం లేకుండా, ఎన్నికల్లో అత్యధిక ఓట్లు సాధించిన అభ్యర్థి గెలుస్తారు.
- ఓటరు వెరిఫైబుల్ పేపర్ ఆడిట్ ట్రయల్ (VVPAT) పరిచయం :VVPAT అనేది ఎలక్ట్రానిక్ ఓటింగ్ మిషన్లను ఉపయోగించి ఓటర్లకు అభిప్రాయాన్ని అందించడానికి ఒక సాంకేతికత .VVPAT అనేది ఓటింగ్ యంత్రాల కోసం నిష్పాక్షికమైన ధృవీకరణ వ్యవస్థగా ఉద్దేశించబడింది, ఇది ఓటర్లు తమ ఓటు ఖచ్చితంగా వేయబడిందో లేదో తనిఖీ చేయడానికి మరియు ఎలక్ట్రానిక్ గా నిల్వ చేయబడిన ఫలితాలను ఆడిట్ చేయడానికి వీలు కల్పిస్తుంది . .అందులో ఓటు ఎవరికి వేశారో ఆ అభ్యర్థి పేరు అలాగే పార్టీ లేదా అభ్యర్థి గుర్తు కూడా ఉంటుంది
- ఎలక్టోరల్ బాండ్లు, ఎన్నికలకు ఆర్థిక సహాయం చేసే పారదర్శక పద్ధతి 2018 జనవరిలో, ప్రస్తుత రాజకీయ స్పాన్సర్షిప్ సంస్కృతిని ప్రక్షాళన చేసే ప్రయత్నంలో ప్రభుత్వం ఎలక్టోరల్ బాండ్ స్కీమ్ని అమలులోకి తెచ్చిందిగా ఉద్దేశించబడిందిఎలక్టోరల్ బాండ్ అనేది ప్రామిసరీ నోట్ లాగా బేరర్ డాక్యుమెంట్ .; సారాంశంలో,

ఇది వడ్డీ లేని మరియు బేరర్కు వెంటనే చెల్లించాల్సిన బ్యాంకు నోటును పోలి ఉంటుందివదైనా భారతీయ . పౌరుడు లేదా భారతీయ సంస్థతో విలీనం ఉన్న సంస్థ దీనిని కొనుగోలు చేయవచ్చు.

Panchayat Raj System, Judiciary System

భారత్ లో ఎన్నికల సంస్కరణలు ప్రధాన సవాళ్లు

- మనీ పవర్వ ప్రజాస్వ : ామ్యంలోనైనా ఎన్నికల ప్రచారం ఖర్చుతో కూడుకున్న ప్రక్రియ, కానీ ముఖ్యంగా భారతదేశంలో అలా జరుగుతుందిధనబలం మన ఎన్నికల వ్యవస్థపై హానికరమైన ప్రభావాన్ని చూపుతుంది ., క్రమం తప్పకుండా షెడ్యూల్ చేయబడిన ఎన్నికలు ఎలా పనిచేస్తాయో తీవ్రంగా దెబ్బతీస్తాయిఇది . విస్తృతమైన అవినీతికి కారణమవుతుంది మరియు నల్లధనం పరిశ్రమలో గణనీయమైన పాత్ర పోషిస్తుంది.
- కండర శక్తిభౌతిక శక్తి యొక్క ఫలితాలలో నిశ్శబ్ద మరియు నిర్దాక్షిణ్యమైన బూత్ క్యాంపర్ ;, చాలా రకాల రిగ్గింగ్, ఎన్నికల తరువాత బాధితులు మరియు ఎన్నికలకు ముందు మరియు తరువాత బెదిరింపులు ఉన్నాయి.
- ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని దుర్వినియోగం చేయడంఎన్నికల సమయంలో అధికారంలో ఉన్న ప్రభుత్వం తన : సొంత పార్టీ సభ్యుల ఎన్నికల విజయాన్ని ప్రోత్సహించడానికి అనుచిత మార్గాలను ఉపయోగిస్తుందనే నమ్మకం ప్రబలంగా ఉందిప్రభుత్వ వనరుల దుర్వినియోగం వ్యక్తిగత ఖర్చులకు మంత్రుల వ . చక్షణ నిధులను ఖర్చు చేయడం, ప్రచారానికి ప్రభుత్వ వాహనాలను ఉపయోగించడం మరియు వారి విజయాలను హైలైట్ చేయడానికి ప్రభుత్వం మరియు ప్రభుత్వ ఖజానా ఖర్చుతో ప్రకటనలు ప్రచురించడం వంటి అనేక రూపాలను తీసుకోవచ్చు.
- కులతత్వంకొన్ని సందర్భాల్లో ;, నిర్దిష్ట కుల సంఘాలు నిర్దిష్ట రాజకీయ పార్టీలకు తీవ్రమైన మద్దతును చూపించాయిఫలితంగా రాజకీయ పార్టీలు వివిధ కులాలను ఆకట్టుకునేందుకు రాయితీలు ఇస్తుండగా ., కులాలు కూడా తమ సభ్యుల ఎన్నికల్లో టిక్కెట్లు ఇవ్వాలని పార్టీలపై ఒత్తిడి తెచ్చే ప్రయత్నం చేస్తున్నాయి . దేశంలో కుల ఓటింగ్ సర్వసాధారణం, ఇది ప్రజాస్వామ్యం మరియు సమానత్వానికి గణనీయమైన మచ్చ . దీనికితోడు దేశవ్యాప్తంగా విభేదాలు తలెత్తుతున్నాయి
- నేరపూరితం అవుతున్న రాజకీయాలురాజకీయాలను క్రిమినలైజ్ చేయడం ;, నేరస్థులను క్రిమినలైజేషన్ చేయడం రెండూ ఇప్పుడు బహిరంగంగా ఆచరించబడుతున్నాయి, ఇవి రెండూ ఒకే నాణేనికి రెండు పార్శ్వాలు మరియు ఎన్నికలలో క్రూరత్వం ప్రదర్శించడానికి ప్రధానంగా కారణమవుతాయిహింసను ఉపయోగించడం . ద్వారా, నేరస్థులు తమ మద్దతుదారుల కోసం ఎన్నికలలో గెలవగలుగుతారు.
- మతతత్వంభారతదేశంలో బహుళత్వం ;, పార్లమెంటరీయలిజం, లౌకికవాదం, ఫెడరలిజం వంటి రాజకీయ విలువలకు మతపరమైన ధృవీకరణ తీవ్రంగా ముప్పు పొంచి ఉంది.

- రాజకీయాల్లో నైతిక సూత్రాలు లేకపోవడం రాజకీయ అవినీతి ఫలితంగా భారతదేశంలో రాజకీయాలు : ప్రజలు తమ సంపదను .వ్యాపారంగా మారాయి, పలుకుబడిని పెంచుకోవడానికి రాజకీయాల్లోకి వస్తారుచాలా . మంది రాజకీయ నాయకులు తమ నియోజకవర్గాలస్థితిగతులను మెరుగుపరచాలని కోరుకోవడం లేదు . త్యాగం, సేవ అనే గాంధేయ సూత్రాలు భారత రాజకీయ ముఖచిత్రంలో లేవు.

Complete Polity Study Material in Telugu

భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు మరియు తీసుకున్న చర్యలు

రాజకీయ పార్టీల రిజిస్ట్రేషన్ ట్రాకింగ్ మేనేజ్మెంట్ సిస్టమ్ (PPRTMS) ఉపయోగించి దరఖాస్తుదారుడు తన దరఖాస్తు అభివృద్ధిని అనుసరించవచ్చు.

సిస్టమాటిక్ ఓటర్స్ ఎడ్యుకేషన్ అండ్ ఎలక్టోరల్ పార్టిసిపేషన్ ప్రోగ్రామ్ (SVEEP): ఓటర్లకు తెలియజేయడానికి ECI ఓటరు అవగాహన కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తుంది.

భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు మరియు న్యాయవ్యవస్థ తీసుకున్న చర్యలు

- 2002 నుండి యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా v. అసోసియేషన్ ఆఫ్ డెమోక్రటిక్ రిఫార్మ్స్ కేసు ప్రకారం, కార్యాలయ అభ్యర్థులు తమ నామినేషన్ పత్రాలను సమర్పించేటప్పుడు వారి ఆస్తులు, అప్పులు, నేరారోపణలు మొదలైనవాటిని తప్పనిసరిగా ప్రకటించాలి.
- 2005 రమేష్ దలాల్ వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా కేసు ప్రకారం, ఒక శాసనసభ్యుడు నామినేషన్ పత్రాలు దాఖలు చేసిన రోజున కోర్టులో దోషిగా తేలితే పదవికి పోటీ చేయలేరు.
- 2013లో లిల్లి థామస్ వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా కేసులో, ఆర్టికల్ 101(3) మరియు 190(3) ప్రకారం సభలో సభ్యత్వానికి అనర్హత స్వయంచాలకంగా మరియు తక్షణ స్వభావం అమలులో ఉంది.
- ఎన్నికల ప్రక్రియ అంతటా ఓటర్లు కలిగి ఉంటారు మరియు పీపుల్స్ యూనియన్ "ప్రతికూల ఓటు హక్కు" ఆఫ్ సివిల్ లిబర్టీస్ వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా 2013 కేసులో ఓటు పేపర్పై ఎంపికను "నోటా" కు సూచించబడిందిజోడించాలని భారత ఎన్నికల కమిషన్

